

У ст.1 угоди проголошувалося створення Співдружності Незалежних Держав. Сторони зобов'язалися захищати інтереси національних меншин, поважати територіальну цілісність одна одної та недоторканність кордонів, існуючих у рамках СНД, гарантувати свободу пересування громадян. Наголошувалось, що країни-члени Співдружності співпрацюватимуть у забезпеченні міжнародного миру та безпеки, прагнутимуть до ліквідації всіх ядерних озброєнь, загального й цілковитого роззброєння під суворим міжнародним контролем. За допомогою координуючих інститутів СНД мають здійснюватися узгодження зовнішньополітичної діяльності, співробітництво у формуванні й розвитку спільного економічного простору, загальноєвропейського та євразійського ринків, у сфері транспорту, зв'язку, охорони навколишнього середовища, міграційної політики, боротьби з організованою злочинністю. Договірні сторони зобов'язалися співпрацювати у справі подолання наслідків Чорнобильської катастрофи 1986. Угода проголошувалась відкритою для приєднання всіх держав, що поділяють її принципи. Мінськ було визначено офіційним центром перебування координаційних органів для регулювання відносин між державами СНД. 10 грудня 1991 Верховна Рада України ухвалила документ "Про ратифікацію Угоди про створення СНД".

Дж.: Угода про створення Співдружності Незалежних Держав // Голос України, 1991, 10 грудня; Про ратифікацію Угоди про створення Співдружності Незалежних Держав: Постанова Верховної Ради України // Голос України, 1991, 13 грудня; Угода про Співдружність Незалежних Держав із змінами та доповненнями Верховної Ради України // Голос України, 1991, 13 грудня.

Літ.: Содружество Независимых Государств. Портрет на фоне времен. – Минск, 1996; Матвієнко В.М. Співдружність Незалежних Держав: історія створення та розвитку // Вісник Київського університету, 1997, вип.6.

О.А.Іваненко.

БІЛОРУСИ В УКРАЇНІ. Займають третє місце за чисельністю (після українців і росіян) – 275,8 тис. осіб (дані перепису 2001, у 1989 – 440 тис.), що становить 0,6 % населення країни (1989 – 0,9%). Серед них: у Донецькій – 44525 осіб (16%), Дніпропетровській – 29528 (10%), Луганській – 20587 (7%), Автономній республіці Крим 29285 (10%), м.Києві – 16549 (6%). Концентрація у місцях компактного розселення Б. є найбільшою в урбанізованих регіонах. В областях, суміжних із Білоруссю (Волинській, Житомирській, Київській), кількість Б. значно менша. За рідну білоруську мову вважають 54573 Б. (19,7%), українську – 48202 (17,4%), російську – 172251 (62,4%). За показниками рівня освіти білоруська етнічна група посідає четверте місце серед етнічних спільнот України (1989).

Перша згадка про поселення білорусів на етнічній українській території сягає раннього середньовіччя. В історичних джерелах занотовано імена

багатьох майстрів – вихідців з Полоцької, Туровської, Мозирської земель, які жили й працювали в Києві. Значна кількість Б. замешкала в 16–17 ст. переважно в містах: Києві, Черкасах, Каневі, Звенигородці, Луцьку. В степовому Придніпров'ї осідали відхідники з білоруських земель, що займалися рибальством і мисливством.

Під час визвольної війни українського народу 1648–1657 велика кількість Б. рятувалися від терору шляхти на українських землях. У 2-й половині 17 – 1-й половині 18 ст. міграція Б. в Україну значно збільшилася. Вони поселялися на спустошених війнами Придніпров'ї, Волині. Чимало білоруських сіл виникло на Рівненщині, Слобожанщині, у верхів'ях р. Сули. У 2-й половині 18 ст. зростало відхідництво Б. на Чернігівщину, пов'язане з добуванням солі та ремісництвом, а також в міста Київ, Кременчук, Катеринослав, Херсон. У цей період виникали військові поселення з Б. у зв'язку з необхідністю захисту південних земель від турецько-татарських нападів (села Бармашове Жовтневого району та Явкіне Баштанського району Миколаївської області).

Упродовж 19 ст. міграційний рух з Білорусі в Україну продовжував посилюватися. За переписом 1897, лише в Київській губернії налічувалося 6395 Б. Від 2-ї половини 19 ст. характер та спрямування міграційних процесів дещо змінюється. У зв'язку з вичерпанням фонду вільних земель на півдні України більшість білоруських переселенців ставали робітниками на промислових підприємствах Поділля, Донбасу й Придніпров'я. Індустріальна праця й міський спосіб життя значно прискорили процеси асиміляції білоруського населення України. Цьому значно сприяли близькість мов та спорідненість культур східнослов'янських народів, що мали також чимало спільних рис у господарському житті й побуті. Нині для Б. характерним є, як правило, дисперсне розселення по всій території України.

З кінця 20 ст. Б. створили свої національні товариства – Всеукраїнську спілку білорусів з осередком у Києві, Білоруське культурно-просвітницьке товариство у Сімферополі, обласне земляцтво білорусів у Вінниці, Волинське товариство білорусів у Луцьку, Закарпатське обласне товариство білорусів “Сябри” в Ужгороді, Товариство білорусів “Мінськ” у Запоріжжі, Білоруську громаду Львівської області, Рівненське обласне управління “Білорусь”, “Культурно-просвітнє товариство білорусів “Німан” у Донецьку.

Літ.: Етнонаціональний розвиток України: Терміни, визначення, персоналії. – К., 1993; Пономарьов А.П. Українська етнографія. – К., 1994; Наулко В.І. Хто і відколи живе в Україні. – К., 1998; Рудницька Т.М. Етнічні спільноти України: тенденції соціальних змін. – К., 1998; Етнонаціональна структура українського суспільства. Довідник //В.Б.Євтух, В.П.Трошинський, К.Ю.Галушко, К.О.Чернова. – К., 2004; Національні меншини України: історія та сучасність. /Упоряд. Р.Маценюк, І.Винниченко. – К., 2006.